

Kavastu uhhaa- ja kalapidu 2024

Taas kord korraldab MTÜ Lohkva Külaselts koostöös Luunja valla, SA Luunja Jõesadama, Luunja kultuuri- ja vabaajakeskuse, AS-i Giga, Tartu 2024 ja Tartumaa toiduvõrgustikuga (@tartumainetoit) 14. septembril Kavastu külas uhhaa- ja kalapeo.

Kavastu uhhaa- ja kalapidu algab Kavastu mõisapargis **14. septembril kl 14** uhhaade keetmise võistlusega. Nagu juba traditsiooniks on saanud, siis on ka sellel aastal peaaühinnaks paat. Kell 16.00 hakab lugupeetud žürii hindama tulemusi.

Põhisündmuseks on **uhhaade võidu-keetmine**, professionaalse žürii hindamine ja autasustamine. Võistlusel saavad osaleda kolmeliikmelised eelregistreeritud võistkonnad ja võistlus on ajaliselt piiratud. Lisaks toimuvad mitmed ka-

lastusteemalised töötodad, mitmekesine kultuuriprogramm kõigile vanuserühmadele. Avatud on ainulaadne Kavastu parv, kehakinnitust pakuvad kodukohvikud.

Päeva juhib **Gaute Kivistik** ja peotuju kerib üles **2 Quick Start**. Uhhaade ja kalasuppide valmistamisest ning kalapüügist pajatab lugusid **Vladislav Koržets**. Külastajatele on sündmus tasuta. **Külastajatel palume kaasa võtta ilmastikule vastav riieetus, hea tuju ja sulara-**

Kavastu 2024. a uhhaa- ja kalapeo uhhaade võidukeetmisele registreerumine toimub kuni 5. septembrini. Täpsustavaid küsimusi saab esitada kavastuuhhaa@gmail.com.

Sündmus toimub Euroopa kultuuri-pealinn Tartu 2024 Lõuna-Eesti kogu-

konnaprogrammi toel ja Tartumaa toidusündmuste sarjas „Tirin“ (<https://www.tartumaa.ee/koostoo/toidupiirkond/tirin>).

Uhhaade võidukeetmisele registreerumise täpsema info leiate Facebookist „Kavastu uhhaa- ja kalapidu 2024“.

KAVASTU UHHAA 2024 REEGLID

- Uhhaavõistkonnas on kuni kolm liiget.
- Igal võistkonnal on unikaalne nimi.
- Värske kala, vee ja lõhutud puudega varustab kõiki registreerunud võistkondi korraldaja.
- Platsi oma käe järgi sättima pääsevad võistlejad kl 12.
- Igal võistkonnal peavad olema kaasas keedunõud, köögitarbed, maitseained jm vajalik uhhaa keetmiseks välitingimustes ja uhhaa serveerimiseks žüriile ja külastajatele.
- Priimuste kasutamine on lubatud.
- Võistlusaeg 14.00–16.00. Kõik võistkonnad alustavad uhhaa ettevalmistamist ja keetmist korraga.
- Võistluse osavõtutasu on 20 (kaks-kümmend) eurot, mis tuleb hiljemalt 08.09.2024 kanda: MTÜ Lohkva Külaselts, arveldusarve EE032200221059400469, selgitus võistkonna nimi.
- Võistkonnad järgivad hügieeninõudeid. Keelatud on kasutada inimtoiduks sobimatuid aineid. Võistkonnad hoiavad oma võistlusplatsi korras ja koristavad prügi.
- Valmis uhhaa serveeritakse žüriile vähemalt 75 °C juures võistkonna poolt ettevalmistatud toidunõudes.
- Žürii hindab uhhaa maitseomadusi, väljanägemist ja serveerimist ning selle valmistamist.
- Võistlejad võivad võistlusuhhaad müüa peale žüriile serveerimist, kasutades ainult korduvkasutatavaid nõusid.
- Reeglite ja/või heade tavade eiramisel on korraldajal õigus rikkuja(d) võistluselt eemaldada.

Kavastu uhhaa- ja kalapidu 2023. Fotod: Kaire Vahejõe

Kaire Vahejõe
peakorraldaja
MTÜ Lohkva Külaselts

Vallavalitsuses juulikuu istungitel

Ehitusload väljastati:

- üksikelamu püstitamiseks Väljaotsa tee 27, 42, 44, 46 ja 48 ning Väljaotsa põik 19 Muri külas, Värati kinnistul Sääse-kõrva külas, Aasavälja tee 23 Veibri külas;
- puurkaevu rajamiseks Puurkaevu kinnistul Kabina külas;
- tenthalli püstitamiseks Soojuse tee 8 Lohkva külas;
- Kakumetsa külas Maasika ja Kaariku tee 2 maaüksuste detailplaneeringu järgsete teede ehitustööde teostamiseks;
- Kakumetsa külas Maasika ja Kaariku tee 2 maaüksuste detailplaneeringu järgse vee-, kanalisatsiooni- ja sademevee-torustiku ehitustööde teostamiseks;
- kahe ajutise kiletunneli püstitamiseks Peru tee 7 ja 9 kinnistutel.

Kasutusload väljastati:

- üksikelamu kasutusele võtmiseks Vankri tee 52 Kakumetsa külas, Toonekure tee 10 Põvvatu külas;
- kahe korteriga elamu kasutusele võtmiseks Saare tee 8 Põvvatu külas.

Otsustati:

- lõpetada Kavastu külas Päikse (43203:002:0138) maaüksuse detailplaneeringu koostamine;

- kehtestada Kabina külas Mooni (43201:001:2142) maaüksuse detailplaneering;
- eraldada Luunja valla 2024. a eelarve reservfondist 2700 eurot Lohkva lasteaia hoiurühma remondiks;
- tunnistada Luunja vallale kuuluva korteriomandi Kavastu külas aadressil Kavastu keskus 7–12 ja Sirgumetsa külas Kuru kinnisasja võõrandamise elektrooniline enampakkumine nurjunuks.

Kinnitati:

- enampakkumise tulemused Sirgumetsa külas asuva Vana-vare kinnistu ja Kavastu keskus 5–7 korteri müügiks ning otsustati müügilepingu sõlmimine.

Määrati:

- tugiisikud kahele isikule;
- ühele isikule hooldajatoetus ning otsustati lõpetada hooldajatoetuse maksmine neljale isikule.

Sotsiaaltoetuste maksmine otsustati kolmel korral.

Marko Jaeger
vallasekretär

Uued lasteaia kohatasud Luunja valla lasteaedades

Alates uuest õppeaastast 2024/25 muutuvad lasteaia kohatasud Luunja valla lasteaedades.

Luunja valla volikogu 30. mai 2024. aasta määruse nr 5 „Lastevanemate osalustasu kehtestamine Luunja valla lasteaedades“ kohaselt on alates septembrist 2024 Luunja valla lasteaedades kohatasu 8% Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud palga alammäärast. Sõltuvalt laste arvust peres rakendatakse seda erinevalt – kas 100%, 75% või 0%.

Kui peres on üks lasteaia käiv laps, siis rakendub temale kohatasu määr täies ulatuses ehk 100 %.

Kui peres on kaks lasteaia käivat last, siis pere noorema lapse kohatasuks arvestatakse 100% ja pere vanema lapse

kohatasuks arvestatakse 75% kohatasu määra.

Kui peres on kolm või enam lasteaia käivat last, siis pere poolt kaetav lasteaia kohatasu on sama nagu kahelapseliste perede puhul: noorema lapse kohatasuks arvestatakse 100% ja pere vanema lapse kohatasuks arvestatakse 75% kohatasu määra. Kolmanda ja järgmise lasteaia käiva lapse kohatasu on 0% ehk nende eest pere kohatasu maksta ei pea.

Nimetatud kohatasu määrad kehtivad nendele lastele, kes käivad Luunja valla munitsipaallasteaias ning kelle sissekirjutus asub Luunja vallas.

Laste eest, kes on sisse kirjutatud mõnda teise omavalitsusse, kuid kes käivad Luunja valla lasteaia, tasub pere kohamaksuna 10% Vabariigi Valitsuse kehtestatud palga alammäärast.

Missugused on siis kohatasu määra alusel arvutatud summad 2024. aastal?

Vabariigi Valitsuse kehtestatud palga alammäär on 820 eurot. 8% sellest on 65,6 eurot.

Laste eest, kelle kohatasu määr on 100%, tuleb 2024. aastal kohamaksuna tasuda 65,6 eurot.

Laste eest, kelle kohatasu määr on 75%, tuleb kohatasuna maksta 49,2 eurot.

Teise omavalitsuse lapsed tasuvad kohamaksuna 10% valitsuse kehtestatud kohatasu määra ehk 82 eurot.

Kui Vabariigi Valitsus kehtestab uue palga alammäära, siis muutuvad vastavalt ka lasteaia kohatasud.

Kadri Sõrmus
haridusnõunik

Tartumaa Arendusseltsi tegemistest

26. juunil toimunud Tartumaa Arendusseltsi (TAS) üldkoosolekul kinnitati toidumärgis „**Tartumaine toit**“, mille eesmärgiks on tuua esile kohaliku toidu omapära, traditsioonid ja innovatsioon.

Peatselt avatakse vastav taotlusvoor ning **toidumärgist saavad oma toodetele ja teenustele küsida** toiduvaldkonnas tegutsevad tootjad ja toitlustajad, samuti **koolid, lasteaiad, hoolekandeesutused ja sündmuste korraldajad**.

Oluline on, et tootes või teenuses on valdavalt kasutatud Tartumaalt pärit toorainet.

TASi üldkoosolek tegi ka kokkuvõtteid lõppevast Euroopa Liidu rahastusperioodist.

Tartumaale toodud 7,8 miljonit eurot on olnud toeks uute teenuste ja toodete arendamisel maapiirkonnas.

Uuel programmperioodil toetab TAS ligikaudu 3,2 miljoni euro ulatuses Tartumaa kogukondlike ja ettevõtlusprojektide elluviimist. Taotlusvoorud avatakse 2025. a alguses.

Lisaks on TAS ellu viimas mitmeid suuremaid arendusprojekte, milleks on taotletud täiendavaid vahendeid INTERREGi ja siseriiklikest programmidest.

Uuel perioodil on TASi olulised arendusvaldkonnad eeskätt Tartumaa toidustrateegia rakendamine, **Emajõe piirkonna arendamine**, noorte ettevõtlikkus, kogukondade toimepidevus ja tuge vajavate sihtrühmade kaasamine.

TAS on üks kohalikest LEADERi tegevusrühmadest Eestis, tegevusrühmal on hetkeseisuga 70 liiget, sh üheksa kohalikku omavalitsust (kõik kaheksa Tartumaa omavalitsust ning Räpina vald Põlvamaalt), 36 kodanikuühendust ja 25 ettevõtet.

Aare Anderson, vallavanem

Lisandunud pakendijäätmete konteinerid Luunja vallas

Luunja valla haldusterritooriumile on lisandunud kaks avalike pakendijäätmete konteinerite asukohta, kuhu kohalikud elanikud saavad tasuta viia oma majapidamises tekkivaid pakendijäätmeid. Konteinerid asuvad Lohkva külas Lohkva lasteaia Rõõmu maja autoparklas lähiaadressil Pajula tee 2 ning Põvvatu külas lähiaadressil Parkmetsa tee autoparklas. Konteineritesse panna kuivad ja puhtad pakendijäätmed.

Sergei Täpsi, järelevalvespetsialist

Uued konteinerid Lohkva lasteaia Rõõmu maja parklas. Foto: Ketlin Alaväli

Tartumaa aasta küla 2024 konkurss

Aita leida Tartumaa kõige tegusamat küla.

Kodukant Tartumaa koos koostööpartneritega kutsub Tartumaa tegusaid külasid osalema Tartumaa aasta küla 2024 konkursil. Konkursi eesmärk on avaldada avalikku tunnustust küladele tulemusliku tegutsemise eest ning teadvustada üldsele maa- ja külaelu olulisust.

Kandidaati konkursile saavad esitada kodanikeühendused, üksikisikud ja kohalikud omavalitsused.

Külade hindamisel arvestatakse külakogukonna ühtsust ja arengut kolmel viimasel aastal, koostöövalmidust, avatust ja tuntust maakonnas, küla välisilmet ja heakorda, atraktiivsust, elanike osalemist kultuuri- ja spordiüritustel, koostööd omavalitsusega.

Konkursile saab esitada küla, külade piirkonna või aleviku.

Konkursi võitja kuulutatakse välja Tartumaa kodanikeühenduste tänuüritusel Tartumaa Hea Tegu novembris 2024.

Konkursil osalemise juhendi ja ankeedi leiab Kodukant Tartumaa kodulehel.

Ankeetide esitamise tähtaeg on hiljemalt 2. september 2024. Täidetud ankeet tuleb saata e-postiga aadressil kodukant@kodukanttartumaa.ee

Kodukant Tartumaa

LUUNJA VALLAS ELAB 5955 INIMEST

1. augusti seisuga elab Luunja vallas 5955 inimest. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga on vallakodanike arv 149 võrra kasvanud. Suurim küla on Lohkva (1800), järgneb Veibri küla (1232).

Juulis registreeris elukoha valda 43 inimest. Vallast lahkus 29 inimest. Vallasiseselt liikus 6 inimest. Sündis 3 last. Suri 7 inimest. Vanim elanik vallas on 98-aastane.

Valla rahvastiku arvu külade lõikes saab vaadata kodulehelt <https://luunja.ee/statistika>. Üldiseid näitajaid Statistikaameti lehelt <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/piirkonnad>. Avada rakendus „Juhtimislauad“ ja valida sealt Luunja vald.

Maapiirkonna ettevõtete konkurentsivõime kasvutoetuse infopäev

Augusti lõpus alustab PRIA maapiirkonnas tegutsevate ettevõtjate konkurentsivõime suurendamise investeeringutoetuse taotluste vastuvõttu. Taotlusi saab esitada jooksvalt.

Toetuse eesmärk on aidata kaasa ettevõtete konkurentsivõime suurenemisele ja uute hästi tasustatud töökohtade lisandumisele maapiirkonnas.

Toetatakse projekte, mis on seotud kas ettevõtte jaoks uude tehnoloogia või uute infotehnoloogiliste lahenduste kasutusele võtmisega või ettevõtte ressursitõhususe parandamisega.

Toetust saab kasutada materiaalse ja immateriaalse vara soetamiseks ning ehitise ehitamiseks või rekonstrueerimiseks.

Toetuse suurus on kuni 200 000 eurot ja toetuse osakaal on 40% abikõlblikest kuludest. Toetatakse projekte, mis pole seotud põllumajanduse, metsanduse ega kalandusega.

Taotlejaks saab olla 1 kuni 49 töötajaga ettevõtja, kelle aastane müügitulu kahel eelneval aastal on olnud vähemalt 40 000 eurot. Toetust saab taotleda projekti elluviimiseks taotleja püsivas tegevuskohas maapiirkonnas väljaspool Tallinnaga piirnevaid valdasid.

Infopäev toimub 14. augustil. Täpsem info: <https://www.pria.ee/toetused/konkurentsivoime-suurendamise-investeeringutoetus> või tel 737 7678.

Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet

Uus kaugtõlke teenuse mobiilirakendus avardab viipekeelsete kurtide suhtlusvõimalusi

Alates augustist saavad kuulmispuudega inimesed, kes vajavad viipekeeletõlget, kasutada uut mobiilirakendust, mis lihtsustab suhtlemist ja pakub rohkem võimalusi.

„Tänu rakendusele saavad kuulmispuudega inimesed nüüd kasutada professionaalset viipekeeletõlki ühe nupuvajutusega, mis hõlbustab suhtlemist igapäevastes olukordades,“ ütles sotsiaalkaitseminister Signe Riisalo. „Tänase piiratud viipekeele tõlkide arvu juures on uuenduslike lahenduste kasutuselevõtmine teenuse korraldamisel igati hädavajalik samm, mistõttu on mul hea meel, et pea kolm aastat tagasi Eesti Kurtide Liidu poolt tehtud ettepanek võtta kasutusele uus tõlkerakendus on tänaseks koostöös sotsiaalkindlustusameti ja Tšehhi arendaja DeafCom'iga realiseerunud.“

Kaugtõlke osutamine Eestis algas 2018. aastal. Toona valmistas Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskus ette viipekeeletõlke kaugtõlke teenuse osutamiseks. Juba sama aasta oktoobris leiti hanke tulemusel kaks teenuspakkujat, kes olid inimestele toeks Skype'i vahendusel. 2019. aastast võttis tõlketeenuste sealhulgas kaug- ja kirjutustõlke, pakku-

mise ja arendamise enda peale sotsiaalkindlustusamet.

„Eestis on hinnanguliselt 1300–1500 viipekeele emakeelega inimest, kellele võiks sellest mobiilirakendusest kasu olla. Uudne lahendus toob uusi kasutusvõimalusi. Kui varemalt oli suhtlus võimalik vaid viipekeele kasutaja algatusel, siis nüüdsest saab rakenduse kasutajale arst, sotsiaaltöötaja või ametnik tagasi helistada. Rakenduse kasutaja näeb, kui pikk on teenuse järjekord, saab tõlkeliini tööajal teha SOS-olukorras hädaabikõnesid ning broneerida tõlke olulisteks kohtumiseks,“ selgitas sotsiaalkindlustusameti peadirektor Maret Maripuu.

Kaugtõlketeenus võimaldab viipekeelsetel inimestel ja viipekeeletõlgil suhelda videokõne kaudu, kuulja liitub kõnega telefoni teel. Sujuvama ülemineku tagamiseks nii klientidele kui tõlkidele on augustis kaugtõlketeenus paralleelselt kasutuses nii uues mobiilirakenduses kui Skype'is. Mobiilirakenduses saab üleminekuperioodil kasutada kaugtõlke teenust E, K ja R kell 11–15 ja T kell 10–12. Ülejäänud ajal on tõlge Skype'is (E–R 9–18 ja L 10–16).

Mobiilirakenduse kasutamiseks tuleb end kasutajaks registreerida ID-kaardi, mobiil-ID või Smart-ID abil. Sotsiaalkindlustusameti töötaja kinnitab taotluse 72 tunni jooksul, misjärel saab

inimene kaugtõlketeenust kasutada. Mobiilirakenduse leiab nii App Store'ist kui ka Google Playst trükkides otsingusõnaks „tõlketeenus“. Mugavaim viis leida mobiilirakendused on allolevate linkide kaudu:

- App Store: <https://apps.apple.com/us/app/t%C3%B5lketeenus/id1539904507?platform=iphone>
- Google Play: <https://play.google.com/store/apps/details?id=ee.deafcom.app>

Lisainfo:

2023. aasta seisuga kasutas kaugtõlke teenust 289 inimest, kellest 43% on vanuses 30–39. Kaugtõlget kasutatakse kiiretes igapäevastes olukordades, nt teenuste tarbimine (34%), tervishoiuasutusega suhtlemine (23%) ja suhtlus KOV-i või riigiasutustega (13%). Pea pooled kõned on 5–15 minuti pikkused. Kõige aktiivsemad kasutajad on Harjumaalt (71%).

Kaugtõlge on väga kuluefektiivne teenus. Mullu oli see avatud ligi 3200 tundi, millest vaid 8% jooksul olid tõlgid valves ning kogu ülejäänud aja tegelesid tõlketööga. Kui keskmiselt kasutab klient kaugtõlget 5,1 tundi aastas, siis mullu küündis see number aktiivsemate klientide puhul koguni 88 tunnini.

Sotsiaalkindlustusamet

Uue õppeaasta ootel Luunja keskkoolis

Kooli kantselei

Augustis on koolimaja ja kooli kantselei avatud tööpäeviti kell 8.00–13.00.

Eelisel õppeaastal kooli ununenud riided ja jalatsid

Eelisel õppeaastal kooli garderoobi ununenud riideid, jalatseid, spordikotte jmt saab kätte kuni 23. augustini tööpäeviti kell 8.00–13.00.

Õpikud ja töövihikud

Õpikute ja töövihikute kättesaamine algavaks õppeaastaks toimub 26.–29.08 vastavalt raamatukogu poolt edastatud ajagraafikule.

Esimesse klassi astujatele

29.08 kell 17.30 toimub koolimajas **1. klassi astujate vanematele infokoosolek.**

Kooliks vajalike vahendite nimekiri on leitav kooli kodulehelt.

Õppevahendite kättesaamine Luunja keskkoolis

Koolivaheaeg kestab veel mõned nädalad, kuid ettevalmistused uueks kooliaastaks juba käivad.

1.–4. klassi õpilastele jagavad õpikuid ja töövihikuid klassijuhatajad. Alates 5. klassist saavad õpilased oma õppevahendid kätte kooli raamatukogust.

Luunja keskkooliga algavast õppeaastast liituvad õpilased (v.a 10. klass) saavad töövihikud kätte esimestel koolinädalatel.

Kõigile klassikomplektidele on kindel kuupäev ja ajavahemik, millest kinnipidamine on vajalik. Põhjuseks asjaolu, et ruumide võimalustest tingituna on õppevahendid valmis pandud ainult selleks ajaks. Erandid on võimalikud (nt pere lapsed erinevates klassides), kuid selleks on vajalik eelnev kokkulepe raamatukoguga kas Stuudiumis või e-postiga.

Põhikooli õpilased saavad õppetöös kasutatavad töövihikud koolist tasuta.

Luunja valla sissekirjutusega gümnaasiumiõpilaste töövihikute eest tasub Luunja vald, väljastpoolt tulijatele toimub töövihikute müük sularahas kohapeal.

Õpikute ja töövihikute kättesaamine algavaks õppeaastaks toimub järgnevalt:

1.–4. klasside õpilased saavad töövihikud klassijuhataja käest õppeaasta alguses;

5.–6. klassid 26. august 9.00–13.00;

7.–8. klassid 27. august 9.00–13.00;

9.–10. klassid 28. august 9.00–13.00;

11.–12. klassid 29. august 9.00–13.00.

Toredat suve jätku ja kohtumiseni!

Mare Haus, raamatukoguhoidja

Õppeaasta algus

Luunja keskkooli õppeaasta algab 2. septembril:

– 4.–9. klasside aktus kell 10.00;

– 1.–3. ja 10.–12. klasside aktus kell 11.00.

Täpsem info kooli kodulehel ja Stuudiumis hiljemalt 29.08.2024.

Koolialguse laager

4.–12. klassi õpilastele toimub 4.–6. septembril Valgemetsa noortelaagris koolialguse laager. Laagris osalemiseks vajaliku omaosaluse tasumise tähtaeg on 15.08.2024. Täpsem info Stuudiumis.

Tere! 1. klass

Kooliks valmis? Mul on olemas...

- koolikott (võimalikult kerge)
- pinal (harilik 3 tk, teritaja (kogujaga), kustutuskumm)
- värvipliatsid (12 tk) ja viltpliatsid (12 tk)
- tugevate kaantega mapp (A4), kaaned tööraamatutele

Vihikud

- abijoontega 16 joonega ruuduline (igat 1 tk)

Käeline tegevus

- joonistusplodid ja värvilised paberid (A4 ja A3)
- joonlauad 10 cm ja 20 cm (plastik, mitte painduv)
- käärid (ümara otsaga), plastiliin (pehme), mapp A3
- pulgaliim, PVA-liim, õlipastellid, rasvakriidid
- guašid (6 värvi+valge), pintsliid (3 eri paksust), veetops

JA VEEL vahetusjalatsid heleda tallaga

lühike ja pikk dress, rätik, vahetussokid, sise- ja välispordijalanõud, jalatsikott

NB! Kõigele nimi peale!

Luunja Keskkool

Otsime oma toredasse kollektiivi
MUUSIKAÕPETAJAT ja KOORIJUHTI

- muusikatunnid ja ringitunnid
- täiskoormus / osaline koormus
- tähtajaline tööleping
- tööle asumine augustis 2024

kandideerimise info:

<https://luunja.edu.ee/vabad-ametikohad/>

24/24/25

Pealt kullakarvaline, seest siiruviiruline ehk Jõeõed Gruusias

Eesti detsembrikaamoses tabasid Jõeõed end unistamas päikesest ja soojust, merest ja tuulest, laulust ja lustist. Mõnigase uurimise peale registreeruti juuli algul Gruusia kuurortlinnas Bathumis toimuvale rahvusvahelisele festivalile „Golden Waterfall“ („Kuldne juga“).

Reisi esimesel ja viimasel päeval oleme Turkish Airlinesi meelevaldas: lendame Tallinnast Bathumi ümberistumisega Türgi pealinnas Istanbulis ja teist samamoodi tagasi. Türklaste kiituseks pean ütleva, et kogu pagas jõudis meiega alati õigeaegselt kaasa, süüa-juua anti kõigil lendudel hästi ning Lux Expressi bussidest tuttav mugavus – sõit mõne filmi vaatamisega mööda saata – oli rikkaliku filmivalikuga täiesti olemas, ka kõrvaklapid olid lennufirma poolt juba lennukiistmel ootamas.

Pärast pikka ja vintsutavat reispäeva hilisõhtul Bathumi lennujaamas lennukist väljudes lööb juba uksele vastu leidsak. On küll juba pime, aga ikka veel väga soe. Järgmistel päevadel õpime arvestama, et olles kella 21 paiku merre loojuvat päikest imetlenud, on õues pärast seda loetud minutitega kottipimedus – kogu inimtegevus sõltub siis elektrivalgusest.

Meie peatuspaik hotell Tesa asub Bathumi külje all Gonio-nimelises asulas, mille vahemaad linnaga võib võrrelda Luunja-Tartuga. Aga liiklust nende vahel polegi millegagi Eestis võrrelda: sõidukite arvukus, maha joonistatud sõiduridadest ja -radadest mittehoolimine, signaalitamine, üksteisest möödumine väga nappides oludes ja vastu tulevale liiklu-

sele vaatamata ning tee ääres parkivate rekade rohkus. Lähedal on Türgi piiripunkt ning Bathumi äärelinna on tekkinud rekade-rajoon, sest päevasel ajal neid läbi linna sõitma ei lubata.

Bathumi on pindalalt pooleteise, aga rahvaarvult pea kahekordse Tartu linna suurune Musta mere ja mäeaheliku vahele pressitud kuurortlinn. Sellest suurem on vaid Gruusia pealinn Thbilisi. Samuti mereäärne Gonio asub temast kümmekond kilomeetrit lõunas ning on muutunud siseturistide seas väga populaarseks suvituskohaks, sest tema rand on puhtam kui Bathumis. Ehitusboom ja pooleliolevate kõrghoonete rohkus torkab mõlemas kohe silma.

Must meri on hotellist viieminutilise jalutuskäigu kaugusel ning tegu pole klassikalise liiva-, vaid pigem munakivirannaga. Seetõttu on seal igal pool müügiputkades kõrvuti vee ja puuviljadega pea alati müügil ka igas suuruses ja erinevas stiilis ujumisjalanõud. Hind on muutuv suurus ja sõltub müüja suvast ning ostja kauplemis- ja keeleoskusest. Vett ostame iga päev, sest hotelli kraanivesi pole joogivesi. Ettevaatlikumad pesevad pudeliveega ka hambaid.

Kivine rand siis või mitte, aga kivid rannal on väga mitmekesised ja -värvilised: rohelistest helesiniseni, ühevärvilistest kirjumirjudeni, sile-siledatest karedate ja poorseteni, rusikasuurustest tillukesteni. Igale maitsele midagi, vaeu ainult uudistama. Kivide seas on siin-seal ka teokarpide jäänused, mitmed kivide vahel sõrmusena kasutatavaks rõngaks purunenud, ent vee ja lainete poolt sile-

daks häilitud. Vesi pole Läänemerele iseloomulikult pruun, vaid sinisem, kuid sogane siiski. Võib-olla on selles süüdi tuulised ilmad, sest neljal päeval viiest, mil me seal peatume, on rannas ohtlikult suure lainetuse tõttu lehvimas ujumist keelav punane lipp. Ning jah, vesi on tulisoolane. Isegi huuled jäävad pärast kuivamist soolamekiliseks.

Jõeõdedel on ette tellitud kaks väljasõitu. Esimene viib meid kuumal ja päikeselisel suvepäeval mägedesse, Machakhela rahvusparki, mis asub Machakhlistskali jõe oru kallastel, 30 kilomeetri kaugusel Bathumist. Tee sinna on kitsas, käänuline ja lehmaderohke. Viimased kas kõnnivad tee ääres või magavad tee peal või siis ka vastupidi, nii ühe-, kahe- kui ka mitme-kaupa, vahel vasikaga, aga enamasti ilma. Neid on vanu ja noori, aga kondised paistavad nad kõik. Nad toituvad sellest, mida ise kätte saavad: on nad siis jõe kallastel kasinal rohumaal, võrkaiaiga ümbritsetud jalgpallistaadionil, autoteede ääres võserikes või Bathumi külje all aherainemägedel umbrohtu näksimas. Järgmisel väljasõidul lesib üks lausa keset kiirtee sõidurada! Ja veel – need on riigi lehmad ja neid ei lüpsa keegi.

Väljasõidu sihtkoht on Chikuneti küla talu, mis on spetsialiseerunud turistide kostitamisele kohalike toitude kui ka rahvatantsu ja -lauludega. Üles astuvad talu enda mehed ja naised, poisid ja tüdrukud, kõik rahvariietes ja kogenud esinejad. Lõunasöök on mitmekäiguline ja uusi roogasid kantakse niigi rikkalikult kaetud lauale üha juurde. Nime oskan anda hatšapurile (juustupirukas), teised jäävad siinkohal nimeta. Proovimiseks on kõrvuti Gruusia pirnlimonaad ja kohalik puskar tsatša (brändi). Külma vesi ilmub lauda peo viimases otsas kuuma ilma tõttu higistavates klaaskannudes.

Külalistele antakse võimalus kanda gruusia rahvariideid ning osaleda tantsu õpitoas. Hakkajamad meist haaravad palavusele vaatamata võimalusest ning naasevad säravana ja naerulsui. Samas meeleolus ja kõrvuni naeratustega demonstreeritakse oma uusi tantsuoskusi. Meie Olga annab õpitoast olulise tarkuse-tera kõigile edasi: oluline on naeratada! Siis antakse kõik andeks ega märgatagi eksimusi. Eesti rahvatantsija* kommentaari kohaselt on gruusia rahvariietega

Jõeõed Machakhela rahvuspargis. Foto: Kristel Väär

Jõeõed Bathumis enne festivali. Foto: Kaarel Kangur

sealse kliimas suvel palju inimlikum tantsida kui eesti omadega.

Teine väljasõit viib meid Sataplia koo-
passe Sataplia looduskaitsealal Kutaisi
linna lähedal. Koobas, mis avastati
1925. aastal ja on ligikaudu 900 meetri
pikkune, on külastajatele läbitav umbes
poole ulatuses. Seal on püsivalt 14 °C
ning see pakub meile kosutavat jahe-
dust vahelduseks suveleitsakule. Koopa
suurimas „saalis“ on anatoomilise sü-
dame kujuline kivimoodustis, mis ajas
muudkui kasvavat. Taustamuusika ja
värvilised valguslahendused aitavad luua
meeleolu ning toovad välja laest lasku-
vaid stalaktiite ja maast kasvavaid stalag-
miite. Betooni valatud rajad ja metallist
piirded vastavad rohkem euronõuetele
kui ükski teine asi, mida me Gruusia-
reisil muidu kohtame ja kogeme.

Gruusia suuruselt kolmandas linnas
Kutaisis antakse meile põgus pooltund
kohalikul turul, mis on segu Delhi tu-
rust Indias ja Sepa turust Tartus: see
on maitseainete, värske ja kuivatatud
puu- ja aiaviljade, piima- ja lihatoodete
ning tööstuskaupade virrvarr. Kes ostab
kodustele kaasa gruusia traditsioonilist
küünlakujulist maiust tšurtšhelat, mis
koosneb nõõri otsa aetud päklikist, mis
on kastetud paksendatud viinamarja-
mahla sisse; kes maitseaineid, kes kuiva-
tatud viigimarju või kohalikku koduveini.

Õhtusööki pakutakse Kutaisi linna
restoranis Sanapiro. Kahesuguse sisuga
hatšapurid on sedakorda vaid isuteki-
tajaks, põhiroaks tuuakse hiiglaslikel
liudadel suured ja rammusad liha-
puljongitaidisega hinkaalid (gruusia pel-

meenid). Kui manad silme ette Luunja
valla vapil kujutatud rukkihihi, saad
umbkaudse ettekujutuse tutiga taigna-
kotikesest, mis on iseloomulik hinka-
lile. Et tutt jäetakse söömata – tainas
jääb sealt kohalt üldiselt tooreks –, siis
on see täpselt õige koht, millest söömisel
kinni haarata ning alustuseks ära lutsu-
tada seesolev puljong. Üldiselt eeldatakse,
et 5–6 hinkaali on üks portsjon. Me nii
mehised sööjad polnud.

Ainsal väljasõidu- ja festivalivabal
päeval peesitame rannas ning tutvume
Bathumiga. Peamiseks maamärgiks
Bathumis on saanud mere ääres asuv
130 meetri kõrgune Alphabetic Tower
(Tähestiku torn), mille juurest saab alguse
kilomeetrite pikkune rannapromenaad.
Torni lähedal asuvad ka nõukogude-
aegne vaateratas, Tamara Kvesitadze
loodud skulptuur „Ali ja Nino“, Chacha
kellatorn. Sealt mitte väga kaugel on ka
üles ühe mäe küljele viiva gondelröösti
piletimüük ja stardiplatvorm. Ranna-
promenaadilt saab hõlpsasti tantsivate-
laulvate purskkaevude juurde, mis on
tõeline vaatamisväärsus õhtul pimedal
ajal, mil valgus- ja heliefektid koos vee
liikumisega etenduse annavad. Vaeva on
nähtud ka kõrghoonete valgustusega, et
linn pakuks üllatusi ja silmailu ka pime-
dal ajal.

**7.–8. juulil toimub viimaks kaua-
oodatud festival-konkurss, kuhu on
osalejaid tulnud nii Eestist ja Lätist kui
ka Türgist, Armeenias, Moldovast ja
Gruusiast. Lava on püstitatud Tähes-
tiku torni kõrvale, nii saavad prog-**

**rammist hõlpsalt osa ka juhuslikult
kesklinna sattunud turistid. Endalegi
suureks üllatuseks toome festivalilt
koju esikoha ja kuldse karika. Aitäh,
meie kannatlik ja väsimatu dirigent
Anne Kasesalu-Roops!**

Aga sellest, miks me pidime esimese öö
veetma remondijärgus asendushotellis;
mida teha, kui öhukonditsioneeriga toas
on magamisvarustuseks lisaks padjale
vaid tekikott; millise imeväga vabaneb
hotelli basseini seal hullanud türgi lastest,
et tagasihoidlikud põhjamaalased end ka
vette kasta saaksid; miks grusiinid eelis-
tavad kilekotitait sularaha pangaüle-
kandele; kuidas meil üht 20-kohalistest
bussidest tabab tagasiteel Goniosse kiir-
teel rike ja milliste vintsutustega tolle
bussi rahvas paduvihmas äikese välku-
mise saatel kunagi öösel hotelli jõuab;
kuidas võidelda türklastelt välja lavaproov
jpt siiruvirulistest seiklustest laske endale
pajatada mõnel Gruusias käinud Jõeõel.

Nii lõpetavad Jõeõed oma seekordse
hooaja, et saadud elamuste ja emot-
sioonidega septembris kooriproovides
taaskohtuda. Juba 21. septembril on ka
esimene koorilaager, sest tulemas on üld-
laulupeo-aasta, nii et kõik kooriga liituda
soovivad, ärge kõhelge pikalt!

Tänusõnad siinkohal ka koori juha-
tusele ning reisil meile hindamatu väärtu-
susega tõlgiks kujunenud Olgale.

Heija Pärtel, Jõeõed

* festivalist võttis osa ka tantsuselts Tarapita
Väike-Maarjast

Emajõe-Suursoo keskuses saab vaadata putukatele silma

Emajõe-Suursoo keskuses avati 27. juulil näitus „Putukad!“. Näitusel on väljas Luunja kultuuri- ja vabaajakeskuse 2024. aastal korraldatud putukate fotokonkursi parimad tööd.

Konkursil osales 220 tööd üle terve Eesti. Pildile on püütud nii liblikaid, tirtse, sääski, mesilasi kui ka ämblikke, kes ei kuulu putukate klassi, kuid kelle pildistamine oli võistlusel igati lubatud „Loodust tasub vaadata lähedalt – nõnda, et küünarnukid ja põlved saavad poriseks. Nii näed asju, mida muidu ei näe,“ ütles putukate fotokonkursi žürii liige loodusfotograaf Sven Začek.

Teine žürii liige, Tartu Ülikooli selgrootute zooloogia kaasprofessor Toomas Esperk tõdes aga, et putukate pildistamine on keeruline, kuid vajalik töö: „Kõige kõitvamad pildid olid minu jaoks sellised, kus füüsika ja bioloogia erihetk õnnestus korraga tabada – näiteks kus suurem isane (fenomen, mis on iseenesest putukate hulgas haruldane, tavaliselt on emased suuremad) on väiksemale emasele pulmakingiks murdnud mardika. Selliste fotode saamine nõuab autorilt püsivust ja annab vaatajale võimaluse pildil tabatud hetkest edasi mõelda ja neile lugudele oma peas erinevad lõpud konstrueerida.“

Putukate klass on liigi- ja vormirikas loomade klass lüli- ja jälgsete hõimkonnast. Kogu maailmas on teada üle miljoni liigi putukaid, mis moodustab rohkem kui 68% teadaolevatest loomaliikidest. Eestis esineb umbes 14 400 liiki putukaid.

Näitus on avatud igal pühapäeval kell 12–16 kuni 2025. aasta veebruarini.

NOORTE KATEGOORIA

I koht – Georg Andre Põldpaju „Röövik“

TÄISKASVANUTE KATEGOORIA

I koht – Ago Väli „Tsirkus“
– Eimar Kull „Röövkärblane“

II koht – Janek Kamja „Harilik kannikesetäpik“

III koht – Eimar Kull „Hiidämblik“ ja „Küürtirt“
– Elina Anijärv „Ohakasikk“

LUUNJA VALLA ERIPREEMIA

– Janek Kamja

ERGUTUSAUHIINAD

- Lea Palmiste „Kolmekordne mardikas“ ja „Väike kiirgliblikas“
- Liis Lillestik „Rohutirts ja kärbes“
- Anneli Rüütel „Muskussikk“
- Mart Mättikas „Ruuge küttkärbeeste pulm“
- Heidi Võsu „Mesilane“ ja „Röövik“
- Carolin Prits „Ämblik“
- Annika Rääbis „Tsenseeritud“

Maarja Ülper

Luunja kultuuri- ja vabaajakeskuse turismitöö spetsialist
Luunja valla Euroopa kultuuripealinna Tartu 2024 projektijuht

Noor fotokunstnik leidis rööviku, kui lõikusid perega kevadel õunapuid. Tore leid innustas haarama tavaliselt linde pildistavat poissi fotoka järele. Noorte kategoorias esikoha pälvinud Georg Andre Põldpaju foto „Röövik“

Neid täpikuid võib sumedal suveõhtul tihti kohata mitmekesi lähestikku või lausa ühel kõrrel. Luunja valla eripreemia pälvinud fotol on 3 x harilik kannikesetäpik (Boloria selene), pildistatud 2020. a juunis Kiidjärvel Põlvamaal. Foto: Janek Kamja

Fotogalerii on leitav: <https://emajoesuursookeskus.voog.com/pildista-putukat>.

Emajõe-Suursoo keskus on Tartumaal Luunja vallas asuv looduskasvatuskeskus, mis seisab hea loodushariduse eest Euroopa ühe suurima märgala serval.

Toimus 11. Luunja triatlon

28. juulil toimusid Luunja mõisapäevade raames juba 11. Luunja triatlon ja mõisapargi laste duatlon. Kuna triatlon pole lihtsamate spordialade hulgas, teeb rõõmu, et tänavu osales Luunja valla kõige suuremal spordivõistlusel 136 väikest ja suurt spordisõpra.

Võistlus oli ühtlasi liikumissarja „Tartumaa liigub 2024“ 7. etapp.

Sel aastal võitis meestest Artur Abras ja naistest oli kiireim Kerttu-Liis Laane.

Kõiki tulemusi saab näha Luunja kultuuri- ja vabaajakeskuse kodulehelt: <https://luunjakultuur.ee/luunja-triatlon-2024>. Samuti on võimalus vaadata lehelt ka võistluse pilte.

Täname korraldajaid – Feeliks Teder perega ja peakohtunik Andres Kübar. Luunja kultuuri- ja vabaajakeskuse meeskond esotsas Kaido Lindega, Luunja õpilasmaleva noored ja Rasmus Linde.

Toetava õla panid alla Tartumaa Spordiliit, A. Le Coq, Eesti Pagar, Grüne Fee, Juhani Puukool, Moomoo, Terminal, ERM, Luunja Mõis, Luunja kultuuri- ja vabaajakeskus, Luunja vald, Sadama Pubi, rannakohvik Parv, SA Luunja Jõesadam, Luunja Vabatahtliku Jõepääste MTÜ ja Luunja Varahalduse SA.

Suur tänu!

Kaido Linde, Luunja kultuuri- ja vabaajakeskuse sporditöö spetsialist

Luunja triatlioni väike pesamuna Eliise Kiis lastedistantsi lõpetamas

Naiste võitja Kerttu-Liis Laane finišikaare all

Meeste arvestuse võitja Artur Abras vahetusalas

Luunja mõisapäevade raames toimus juba 11. triatlon. Fotod: Tiit Hellenurm

Luunja Karikas 2024

26. ja 27. juulil toimus Luunja ratsakeskuses järjekordne suurejooneline takistussõidu võistlus Luunja Karikas 2024, mis sedapuhku sai peetud juba 44. korda. Nagu alati ei puudunud sealt seegi kord vaatamänguline programm, mis sisaldas tipptasemel ratsasporti, ülihuvitavaid sõualasid, maitsvat toitu ja head muusikat. Sellest kõigest kujunes üks meeleolukas nädalalõpp nii suurtele kui väikestele sportlastele, hobuseomanikele, lapsevanematele, toetajatele, korraldajatele, pealtvaatajatele – kõigile, kes neid kauneid päikeselisi suvepäevi Luunja ratsakeskuses otsustasid veeta.

Kõigepealt ehk natuke ratsasporti ajaloo ja kujunemisest üleüldse. Nagu me kõik teame, on hobune olnud inimesele asendamatuks abiliseks pika ajaloovältel kõikvõimalikes põllu- ja metsatöodes, inimeste ja kauba transpordis, sõjas jne. Tehnoloogia ja teaduse kiire arengu tulemusena ei ole ta tänapäeval meie jaoks enam niivõrd vajalik tööriist, kuivõrd majesteetlik olend, kellega väheselgi määral suhtlemine inimestele lausa teraapiliselt mõjub. Välja on kujunenud mitmeid erinevaid spordialasid, kus saab määravaks inimese ja hobuse vaheline koostöö. Rääkides just ratsasportist ja seda ka Pariisi olümpia 2024 valguses, on tänapäeval olümpiamängude kavas kolm ala, mis kujunesid välja 19. sajandil: takistussõit, koolisõit ja kolmevõistlus. Lühidalt võiks neid alasid kirjel-

dada vast nii. Takistussõidus tuleb paaril läbida etteantud rada eelkõige vigadeta (karistuspunktideta), vähimate võrdsete karistuspunktide korral toimuvad ümberhüpped, kus saab lisaks määravaks ka aeg. Takistussõit on üldiselt ka enim harrastatud ratsasporti ala. Koolisõidus on vaja nii kindlas järjekorras kui vabakavas sooritada keerulisi harjutusi, esitlemaks hobuse erinevaid allüüre (samm, traav, galopp) parimal võimalikul viisil. Sooritust hindavad kohtunikud ja pealtvaatajale näib see justkui hobune tant-siks. Kolmevõistluses tuleb paaril lisaks takistussõidule ja koolisõidule (mõlema ala keerukus ja tase on lihtsam) läbida ka maastikutakistustega kross. Kõiki neid ratsasporti alasid ühendab eelkõige usaldus inimese ja hobuse vahel ning jälgimise teeb huvitavaks see, et korraga on areenil kaks atleeti. Neil mõlemal on oma iseloom, hirmud ja tujud, kuid pika koostöö tulemusena tekib tihtipeale side, mis teeb neist ühtse terviku ja see pakub hindamatuid emotsioone kõigile kaasosalistele.

Tagasi Luunjas, kus reedel, 26.07 toimus treeningvõistlus, mis oma olemuselt ei erinenud Eesti Ratsasporti Liidu kalenderplaani võistlustest muul moel, kuivõrd ei andnud punkte edetabelisse. Võisteldi viies eri kõrgusega parkuuris – 80–130 cm. Kõigi võistlusklasside puhul oli tegemist kaheosalise „special“ parkuuriga, kus mõlema osa väikseima ka-

ristuspunktide võrdse summa puhul loeb teise osa aeg. Kohale oli tulnud nii mitmeid nimekaid profisportlasi, noori, juuniore, amatööre jne kui ka lapsi, kes oma nunnudel ponidel spordikarjääri esimesi samme astumas. Päeva põhisõidu võit kõrgusel 130 cm jäi kodutalli Luunjas, kus puhta sõidu juures osutus kiireimaks staažikas tippsportlane ja armastatud treener Urmas Raag. Peale võidurõõmu, rahulolu õnnestunud sõidu või isikliku hea tulemuse üle saadi treeningvõistluselt vajalikke kogemusi ka tehtud vigadest. Siiski ei ole ratsutamises tehtud vead ja ebaõnnestumine kokkuvõttes läbikukkumine, sest ilma nendeta pole tippu jõudnud mitte keegi ja nii õpitaksegi.

Nüüd siis põhipäeva juurde. Laupäeval, 27.07 toimus Eesti Ratsasporti Liidu takistussõidu karikasarja 2024 III etapp koos Luunja Karikaga põhisõidus. Kõik võistlusklassid toimusid ümberhüpetele, kus võrdsete vähimate karistuspunktide korral toimuvad ümberhüpped puhtusele ja kiirusele. Esimene parkuur oli avatud lastele (kuni 14 a) kõrgusel 115 cm. Esikolmik kujunes järgmiselt: I Isabel Lovina Olsson ja Oxana, II Gerda Emilia Kiudma ja Diamor ning III Cristal Leidik ja Wilandra. Teine parkuur oli avatud juunioridele (kuni 18 a) ja noortele (kuni 21 a), kus samas arvestuses tuli juunioridel hüpata 130 cm ja noortel 135 cm. Siin oli parim Melissa Lokk ja Charetta ASK, II Johanna Jürisson ja Eddy ning

Kuue takistusega sõidu autasustamisel vallavanem Aare Anderson, I koha võitja Rein Pill ja II ning III koha saavutanud Läti sportlane Dainis Ozols

III Grete Triisa ja KS Molly Malone. Päeva põhisõit oli avatud klass takistuste kõrgusega 140 cm ja seal jagati välja ka järjekordne Luunja Karikas. Põhiparkuur õnnestus puhtalt läbida vaid kolmel võistluspaaril: Urmas Raagil ja Verdictil, Tiit Kivisillal ja Contra TT-l ning Urmas Raagil ja Jakarmettel. Ümberhüpetel tegid Raag ja Verdict kohe esimesena ette kiire aja ja ikka puhta sõidu. Teisena startinud Kivisild seda aega püüdma ja seega lisariski võtma ei läinud ning lootis puhta sõidu puhul II kohale. Kahjuks tuli aga üks takistus maha ning nüüd võis Urmas Jakarmettel veelgi rahulikumalt võtta ja vaid puhtusele sõita. See neil ka õnnestus ning taas kord Urmas Raag võitnud, võitnud Verdictiga iseenast Jakarmette ees, Tiit Kivisild ja Contra TT kolmandad.

Sellega ei olnud võistlus aga kaugeltki veel läbi. Ees oli ootamas veel tervelt kaks huvitavat sõuala. Esimene neist kuue takistuse sõit, kus nagu nimigi ütleb, tuleb hüpata järjest kuus tõket, mis kõik on lattaiaid. Tõkked on asetatud järjest ühele reale ja puhtalt hüppajad pääsevad edasi järgmisse vooru, kus tõstetakse kõiki või osasid tõkkeid. Esimeses voorus oli viimase lattaia kõrgus 140 cm ja selle läbisid puhtalt Rein Pill ja Jambville ning lätlane Dainis Ozols lausa kahel hobusel – Armillal ja Gredznesil. Viimane lattaed tõsteti 150 cm peale – Pill jälle puhas, samuti Ozols Armillal. Nüüd oli viimase tõkke kõrgus juba lausa 160 cm ja siin õnnestus kõik tõkked puhtalt ületada vaid Reinul. Niisiis võit temale ja Jambvillele, teine ja kolmas koht Dainis Ozols vastavalt Armillal ja Gredznesil.

Viimase alana oli kavas publiku üks lemmikuid „Jump and Drive“, kus kõige-

Luunja Karika 2024 võitja Urmas Raag

pealt tuli võistlejatel läbida viiest takistusest koosnev rada hobustel, seejärel joosta omal kahel jalal u 70 m lõik, kuhu jäi ka üks tõke, millest tuli üle hüpata, ning lõpuks istuda autosse, millega läbida samuti etteantud rada, mis oli tähistatud koonustega. Loomulikult toimus see kõik kiirusele ja lati või koonuse otsas oleva palli maha ajamist karistati nelja lisasekundiga. Publik elas valjuhäälselt kaasa ning põnevust jätkus kõigile kuhjaga. Üks eredamatest hetkedest oli kindlasti Urmas Raagi esitus, kus ülikiiirele ratsutamisele järgnes küll ka kiire jooks, kuid enda jalgadel hüppamine tal siiski nii hästi välja ei tule, kui hobuse omi kasutades. Tõkkest ei suutnud ta igatahes puuteta üle saada, kuid sellele järgnenud trel oli nii filigraanne, et pälvis suure aplusi. Ilmselt oli Urmas veel ise ka naerukrampides, kui autoga koonuste otsast palle lennutas. Head auto valdamise oskust näitas aga teiste seas ka võistluse direktor Otto Markus Raag, kuid temaga paaris sõitnud Mial pudenes kahjuks tubli sõidu juures siiski üks tõke, sealt neli karistussekundit

ja nad pidid leppime vähem kui sekundilise kaotusega kolmandana lõpetanud Dainis Ozolsi järel. Teiseks jäi nüüdseks juba võidulainele saanud Rein Pill. Selle ala aga võitis kuulsa takistussõitja Gunnar Klettenbergi poeg Georg Klettenberg, kes oligi selle sõidu pärast sinna kohale tulnud. Tuli, nägi, võitis!

Selline saigi järjekordne Luunja Karikas. Korraldaja eesmärgiks oli ka see kord teha võistlus, mis eeskätt tooks ratsasporti inimestele lähemale ja publik saaks nautida professionaalset takistussõitu ning meeleolukat sõud, mitte igavleda pikale veninud võistluspäeval, mil korraldaja peamine eesmärk kipub olema väikeste avatud sõitude näol ohtralt osalejaid meelitades stardimaksudelt teenida. Loomulikult on ka selliseid võistlusi vaja, et kogemusi saaksid igal tasemel ratsutajad. Igatahes oli väga põnev ja meeleolukas nädalalõpp Luunjas ning ootame juba järgmist – Luunja Karikas 2025!

Ebbe Liisa Sõnajalg

Lastesõidu autasustamine, võistlusala toetaja Luunja Mõis ja Aare Leidik. Fotod: Maria Toomsalu

80 aastat tagasi toimus Emajõe forsseerimine Kavastu-Luunja piirkonnas

Suur-Emajõgi Luunja-Kavastu lõigus ei ole üksnes looduskaunis koht, vaid oluline koht Eestimaa kaitses. Täpselt 80 aastat tagasi augustis-septembris 1944 toimusid siin Eesti sõjaajaloo tähtsamad sündmused – Emajõe forsseerimine Punaarmee vägede poolt, mis lõppes kogu Mandri-Eesti vallutamise ja Nõukogude okupatsiooni taaskehtestamisega.

1944. aastaks olid Saksa väed Idarindel kandnud raskeid kaotusi ning olid sunnitud üle minema strateegilisele kaitsel. Aasta alguseks taandusid Saksa väed Leningradi ja Novgorodi alt Eesti ja Läti pinnale ning algas Baltikumi kaitsmine. Sõjaajalooline kogemus on oluline ka tänapäeval, eriti silmas pidades seda, kuivõrd efektiivselt suutsid sakslased väheste jõududega rohkem kui poole aasta jooksul kaitsta Eestit. Kui Narva rindel ja Sinimägedel õnnestus Saksa vägedel, mille koosseisu kuulus ka hulganisti eestlastest koosnenud üksusi, seisata vaenlast, siis Kagu-Eestis toimus pigem manöövri sõda.

10. augustil 1944 alustas Punaarmee 3. Balti rinne nn Tartu pealetungioperatsiooni. Tartu suunas tungis peale Nõu-

kogude 67. armee, kelle eesmärgiks oli vallutada Tartu, ületada Emajõgi ja liikuda Sinimägedel kaitses olnud sakslaste armeegrupi „Narva“ selja taha. Juba pealetungi esimesel päeval õnnestus Nõukogude vägedel läbi murda nn Marienburgi kaitseliinist ning 13. augustil koostöös 1. löögiarmeega vallutada Võru. Sakslased osutasid venelastele visa vastupanu, sooritades peale tunginud Nõukogude vägedele vasturünnakuid. Seoses sellega, et Suur-Emajõe joone hoidmisest sõltus kaitse Sinimägedel, anti jõe kaitse ülesandeks armeegrupile „Narva“, kelle vägede koosseisust moodustati nn Wagneri grupp – operatiiv-taktikaline segakoondis, mida juhtis Relva-SSi Brigadeführer Jürgen Wagner. Osavalt motoriseeritud üksustega manööverdades õnnestus sakslastel ja nende poolel sõdinud eestlastel septembri alguseks seisata Nõukogude väed Suur-Emajõe joonel. Siiski õnnestus toona Nõukogude vägedel vallutada Tartu ning luua Raadil platsdarm, mille suunalt ootasid sakslased ka edaspidi pealetungi jätkamist.

Kavastu oli ka augustikuu lahingute ajal oluline. 16. augustil 1944 sooritas

Punaarmee Mehikoorma juures dessandi üle Lämmijärve. Selleks oli moodustatud kindralleitnant Aleksei Gretškini juhtimisel korpusesuurune väekoondis. Selle ülesandeks oli toetada 67. armee pealetungi Tartule ning muu hulgas forsseerida Emajõgi Kavastu juures. Toona see Nõukogude vägedel ei õnnestunud.

Hinnates Suur-Emajõe joone tähtsust kriitiliseks, allutati see varsti Leningradi rindele, mille põhijõud tegutsesid peamiselt Sinimägedel Tannenbergi liinil kaitses olnud Saksa vägede vastu. Umbes kahe nädala jooksul vahetati välja kõik Nõukogude väed Emajõe joonel eesmärgiga alustada uut pealetungioperatsiooni värske jõududega. Selle ajaga koondati varjatult Emajõe suured jõud – 2. löögiarmee, mil umbes 100 000 sõjaväelast koos tehnikaga toimetati üle Lämmijärve. Tulevase operatsiooni eesmärgiks oli alustades Emajõe joonelt lõigata läbi Saksa vägede taganemistee Sinimägedelt ja vallutada Tallinn. Pealöögi suunaks määrati just Kavastu ning peamiseks jõuks, kes pidi seda teostama, oli valdavalt eestlastest Venemaal formeeritud 8. Eesti laskurkorpus.

Luunja mõisapäevadel tähistati Kavastu parve 125. sünnipäeva ja meenutati Kavastu küla ja selle lähipiirkonna ajalugu, ühtlasi ka mees pidades tänavust Emajõe forsseerimise 80. aastapäeva. Sellest perioodist rääkisid kogukonnale hobiajaloolane Janek Haar (vasakul pildil) ning sõjaajaloolane ja artikli autor Igor Kopõtin (paremal pildil). Fotod: Tiit Hellenurm

Punaväes sõdinud eestlasi kasutati toona rohkem propaganda jaoks, näitamaks justkui kõik Nõukogude Liidu rahvad sõdivad üheskoos sakslaste vastu. Tõsised tuleristsed sai korpus 1942. aasta lõpus ja 1943. aasta algul Velikije Luki linna pärast toimunud lahingutes, kus tuhandeid korpusemehi sai surma. Kuna eestlastesse suhtuti Punaarmees pigem umbusaldusega, siis osales vaid korpuse suurtükivägi lahingus Narva pärast 1944. aasta esimesel poolel.

Uueks – nn Tallinna pealetungiope ratsiooniks saavutas Punaarmee Emajõe joonel suure arvulise ülekaalu, mistõttu ei olnud kahtlust, et operatsioon õnnestub. Sellepärast paisati operatsiooni pealöögi suunas just Eesti laskurkorpus, kes pidi ka esimesena Tallinnasse sisse tungima, näitamaks, et just eestlased mängisid „Nõukogude Eesti vabastamises“ suurt rolli. Korpust juhtis elukutseline punaväelane, Venemaal sündinud kindralleitnant Lembit Pärn. Vaatamata sellele, et suurem osa korpuse juhtkonnast on olnud kas venelased või Venemaa eestlased, paigutati mõnele juhtivale ametikohale ka mõningaid ennesõjaaegse Eesti sõjaväe endisi ohvitseri, kes mingil põhjusel pääsesid 1941. aasta juuni repressioonidest.

17. septembri hommikul alustas Punaarmee Kavastu ja Luunja piirkonnas tugevat suurtükiväe ettevalmistust. Sakslaste kaitsepositsioonidele langes tuhandeid eri kaliibriga mürske. Sakslaste poolel sõdinute mälestuste kohaselt oli see olnud tõeline turmtuli, mille käigus hävitati palju positsioone ja surma sai palju kaitsjaid, nende hulgas ka palju komandöre. Juhtimine lakkas olemast. Kuna sakslastel polnud reserve ning nende kaitseliin oli olnud hõre, murdsid Nõukogude väed läbi. Põhjakaldal said ka elumajad pihta ning hävines Kavastu mõis.

Punaarmee poolel Kavastu-Luunja piirkonnas lükkasid sapöörid esialgu vette jooksusillad ja ründepaadid. Kui platsdarm oli vallutatud, siis tehti pontoonparved ning seejärel sillad. Nii toimetati üle jõe tankid. Nõukogude laskurid istusid tankide soomuse peale ning asusid jälitama saksa sõjaväelasi. Sama päeva lõunaks jõuti Koosa ristile, kus taganenud Saksa poolel sõdinud eestlased ja Omakaitse liikmed kogunesid ning proovisid punaväelaste rünnakut pisut pidurdada. Siinkohal peab tunnistama, et mõlemal poolel sõdisid tegelikult suures osas eestlased eestlaste vastu. Eesti laskurkorpuse vastu seisid eestlastest

moodustatud 42. politsei-pioneeripataljon kui ka piirikaitserügementide üksusi. Erinevalt sakslastest oli Saksa vormis sõdinud eestlastel rohkem motivatsiooni sõdida, sest kodumaa oli nende selja taga. Ka korpusepoised kiirustasid oma kodudesse, sest olid saatuse tõttu aastaid eemal olnud ning vaid osa neist jõudis Venemaalt elusalt tagasi.

Punaarmee edasitung oli olnud tõesti hoogne. 17. septembri õhtuks jõudsid Eesti laskurkorpuse mehed Alatskivile. Järgmisel päeval vallutati Mustvee ning 19. septembri öösel astuti lahingusse Avinurme pärast, kus põrgati kokku Sinimägedelt taganevate üksustega – nende taganemisoperatsioon koodinimega „Aster“ algas vahetult enne Punaarmee pealetungi Suur-Emajõel. Juba 22. septembril astusid Punaarmee esimesed üksused Tallinna. Seega kulus neil aega vaid viis päeva, et Suur-Emajõelt jõuda Eesti pealinna. See kinnitab veel kord Kavastu-Luunja piirkonna tähtsust Eesti riigikaitstes, sest Emajõe taha ei ole väga kuhugi taganeda.

Igor Kopõtin, PhD,
Kaitseväe Akadeemia juhtivteadur

Hoia veekogu ääres lapsel silm peal

Möödunud aastal uppus Eestis 38 inimest, kellest neli olid lapsed. Meist kõige haavatavamad ei pruugi aduda veega seotud ohte. Seega on ülioluline, et lapsevanemad järgiks veekogude ääres ohutuse põhitõdesid ning jälgiks oma lapsi terve vee ääres veedetud aja, sest uppumine on vaikne ja kiire.

Lapsed ei pruugi veega seotud ohtusid tajuda. Paraku on nii, et tihti jäetakse lapsed vee ääres järelevalveta. Äärmisel juhul usaldatakse nad paar aastat vanemate õdede-vendade hoole alla. Arvesse ei võeta seda, et täiskasvanute ja laste võimed vees on erinevad. Võib tekkida pettekujutelm, et kui vee sügavus või lainetus on jõukohane vanemale, on see ka lapsele. Juhuslik mängimine koduäärse tiigi või basseini ääres võib päädida libastumisega ja enesele aru andmatagi võib laps vette kukkuda. Vette kukkumuna ei pruugi lapsed üldjuhul häältkki teha. Veepinnal on väikest last ka raske märgata. Sel põhjusel on hädavajalik, et

lapsevanem kannaks hoolt, et väikesed lapsed ei läheks omapäi veekogude äärde.

Suplusilmadega on kasulik meeles pidada mõningaid ettevaatusabinõusid.

- **Hoia silm peal!** Alati on kindlam minna ujuma sõbra või pereliikmaga, kellega saate teineteist jälgida ja vajadusel abi kutsuda. Kindlasti ei tohi lapsi üksi ujuma lubada. Jälgi ka oma eakaid sugulasi või naabreid, sest vanusega kaasnevad terviseriskid. Palavaga tuleb tarbida palju vett, viibida võimalikult palju varjus ning kanda peakatet. Oma tervisesse tuleks alati suhtuda realistlikult ja füüsilisel pingutusel arvestada krooniliste haigustega.
- **Vali ujumiseks õige koht!** Sageli minnakse ujuma tugeva lainetusega merre või kiirevoolulisse jõkke, kus õnnetuse juhtumiseks pole palju vaja. Palju vigastusi juhtub vette hüppamisel selleks mitte ettenähtud kohtadest (nt sillad, muulid). Meeles peab pidama, et kohtades, mis ei ole ujumiseks ettenähtud, võib leiduda veealuseid poste,

kive, kände ja muud. Samuti võib põhi olla reostatud teravate ja ohtlike esemetega (nt klaastaara). Kõige turvalisem on ujuda ametlikus rannas vetelpäästjate silme all.

- **Uju pigem kaldal lähedal ja nii, et jalad alati põhja ulatuks.** Kui peaksid ootamatult väsima või peaks tekkima näiteks lihaskramp või mõni terviserike, ei järgne madalas vees ujumise korral nii suurt uppumisohtu.
- **Kanna päästevesti!** Veesõidukiga veekogule minnes kannal alati päästevesti. Ootamatult õnnetusse sattudes on päästevesti väga raske või lausa võimatu selga panna.
- **Kui jood, ära uju!** Ohtlikuks osutuvad ka nõrk joove ja pohmell. Alkoholi tarvitamisel väsib kiiresti, lisaks tekitavad reflektorsed südame-vereringesüsteemi talitluse häired. Kiiresti võib tekkida alajahtumine ja jäsemete verevarustus võib järsult halveneda.

Päästeamet

3. augustil matkasid Luunja valla matkahuvilised Võrumaal Luhasoo matkarajal koos matkajuht Helgi Kiigega. Foto: osalenud matkaja

Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 põhiprogrammis oli Luunja valla pea sünnimuseks ürituste sari „Pühendusega Eesti klaverile”. Põhisündmuse eelõhtul, 9. augustil, musitseeris Emajõe-Suursoo keskus maestro Tõnu Naissoo. Foto: Tiit Hellenurm

Kavastu parve sünnipäeval löödi tantsu Väägvere külakapelli viisiide saatel. Foto: Tiit Hellenurm

Luunja õpilasmaleva „pingivabrik“ töötas hoogsalt ja tulemuslikult. Vanadest laululava pinkidest said pisut lühemad, kergemad ja ilusamad pingid välisündmuste teenindamiseks. Foto: Kaido Linde

Marek Sadam ja Tõnu Laikre panid mõisapäevadel Luunja roosiaias publiku laulma. Fotod: Tiit Hellenurm

AUGUST

17.–18.08 Peipsi toidutänav

17.08 kell 11–21

18.08 kell 11–17

Kavastu parve juures

Meeli kohvik

Info: 5694 2906, Meeli

30.08 Tartumaa noortepäev

Eesti Põllumajandusmuuseumis Ülenurme alevikus

Tanel Padar ja bänd

Tartumaa noortebändid

Töötoad ja erinevad tegevused

Piletid 5/10 eurot

Kui tuled Luunja noortekeskusega, saad tasuta.

Registreeri ennast merlin.lillo@luunja.ee

Väljasõit kultuurimaja eest 17.30

SEPTEMBER

14.09 Kavastu uhhaa- ja kalapidu 14.00

Kavastu mõisapargis

Toimub uhhaa võidukeetmine

Töötoad ja kodukohvikud

Peaesineja 2 Quick Start

15.09 Toomas Ojasaare lauluklubi 15.00

Luunja kultuuri- ja vabaaajakeskuse saalis

EELTEADE

21.09 Ööbazaar

Luunja roosiaias

NÄITUSED

Luunja vallamajas on eksponeeritud illustraator Thomas Scheileke näitus „Illustratsioonid kirjutamata lugudele“. Vallamaja on avatud E–N 9.00–16.30. Näitust sobib väga hästi vaadata lastel.

Emajõe-Suursoo keskus on võimalik vaadata foto-näitust „Putukad!“. Keskus on avatud pühapäeviti 12.00–16.00. Muudel aegadel kokkuleppel (Tiia, 5552 1712).

Kultuur kuldkindikul koju kätte

Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 programm toob aasta lõpuni kaasa rohkelt põnevaid sündmusi üle Lõuna-Eesti. Teiste seas pakub kultuuriampsu ka Luunja vald, kus kostitatakse kohalikke ja külalisi kaasahaarava kalapeo ja muuga.

Lisainfo kõigi sündmuste kohta on veebilehel www.tartu2024.ee.

Kultuuripealinn Luunja vallas:

14. september

Kavastu uhhaa- ja kalapidu

Kavastu mõisapark

21. september

Kosutusretk: Aeg on raha ja aega pole kunagi piisavalt

Luunja vald, Emajõe-Suursoo

Õnnitleme vastseid vanemaid!

ALORA PUNNISK 03.07.2024

EMILY VÄRAV 21.07.2024

MULTŠI MÜÜK MURI KÜLAS
 Valla elanikele soodustus -10%!

Lahtiselt 1m3 **50€**

Big Bag 1.7m3 **110€**

Kott 80l **6€**

Pakume ka transporti

lounaestihaljastus.weebly.com/multsi-muuk
 Tel 5884 1525

Lõuna-Eesti Haljastus

lounaestihaljastus.weebly.com/kasvuhooned
 Tel 5884 1525

Valla elanikele soodustus -30€!

Lõuna-Eesti Haljastus

KASVUHOONED ALATES 375€
PAKUME KA PAIGALDUST
KASVUHOONETELE TASUTA TRANSPORT

Kevadel üks mure vähem!

Likvideerin ummistusi 24/7

- Kaameraga torude läbivaatus (lõõrid, korstnad, torud jm – kuni 30m)
- Torude sulatamine (raud- ja vasktorud)

FIE Raivo Kägo, tel 521 4808

Õnnitleme augustikuu sünnipäevalapsi!

Luunja vallavolikogu ja vallavalitsus

ELEKTRI-TÖÖD LUUNJA VALLAS

- Teostan erinevaid elektritöid, nii sise- kui välitöid.
- Pistikupesade, lülite, valgustite paigaldus.
- Uute eramute elektritööd.
- Samuti olemasolevate elektrisüsteemide korrastamine.
- Küsi ka päikesepaneelide paigaldust!

Töökogemust elektrialal on 20 aastat.
 Oman B-klassi pädevustunnistust.

IVOREL OÜ
 ivo@ivorel.ee • +372 5657 7149

Elektri- ja ventilatsioonitööd, rikete tuvastamine ja seadmete paigaldus ja paigaldiste hooldus, käit.

Oman elektriala pädevus- ning ventilatsioonitööde kutsetunnistust.
 Tel: 5358 6204

15 eur/h

Mälestame

NIKOLAY PELBAUM
 18.12.1950–20.06.2024

KERSTI PÄRNA
 25.07.1974–04.07.2024

TIINA VILLMANN
 16.04.1964–13.07.2024

VAIKE PÕLD
 23.07.1939–15.07.2024

KAIE METSKÜLL
 03.02.1932–22.07.2024

PEETER LÄTTI
 12.12.1939–23.07.2024

GALINA TUMANOVA
 10.02.1936–25.07.2024

VELLO KUUSK
 07.02.1963–27.07.2024

Kodu Uudised

Väljaandja Luunja Vallavalitsus
 Vastutav toimetaja Ketlin Alaväli
 Keeletoimetaja Reet Tens
 Tehniline toetus Tartu Trükiteenused

Luunja Vallavalitsuse ametlikud teated ja uudised
 Facebook: Luunja vald
 Koduleht: luunja.ee
 E-post: vald@luunja.ee
 Telefon: 741 7319

Kodu Uudiste paberväljaandest loobumiseks anna teada ajaleht@luunja.ee või 741 7390

Kodu Uudised on loetav ka internetis aadressil luunja.ee/kodu-uudised